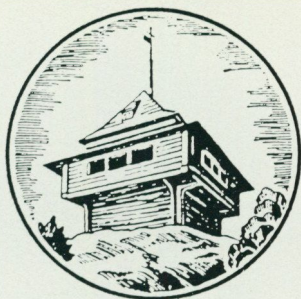

FATABUREN 1974

fataburen

Nordiska museets och Skansens årsbok 1974

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK

1974

Redaktion: Christian Axel-Nilsson • Nils Erik Bærendtz • Harald Hvarfner
• Skans Torsten Nilsson

Tryck: Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner 1974

ISBN 91 7108 081 3

Pärmens färgbild: Avfärgning av huvudbyggnaden på Julita gård. Foto Ove
Hidemark 1974

Att flytta hus till museum

Varför började man flytta hus till museum? Det kan nog ses som en logisk konsekvens av de kulturhistoriska museernas föremålssamlande. När många, under en lång tid, samlat tiotusentals föremål för att belysa mänskligt liv och verksamhet, är det naturligt att någon till sist skulle gripas av tanken att samla också hus och ställa ut dem till beskådande.

Att bevara hus där de stod var inte något nytt, när Skansen öppnades som världens första friluftsmuseum 1891. Det hade man gjort länge och av flera anledningar, men att betrakta hus som mobiler och sammanföra dem från olika ursprungsorter i ett försök att skapa en flerdimensionell bild av ett helt land, det var en nyhet.

I det nittiotal, som fann en tanke bli verklighet i Hazelius' Skansen, hade inte många möjligheter att själva resa och se hur Sverige såg ut. Svenska Turistföreningen, bildad 1885, samma år som Hazelius köpte sitt första hus till friluftsmuseet, hade börjat verka för att svenskarna skulle lära känna sitt land, men få hade råd till det.

Det var kanske samma fåtal, som bildade Skansens första publik, men början var gjord, att här kunna göra en resa i tid och rum för en billig biljett och många reste till sist.

I vår tid, som alltmera intresserar sig för miljö, ger friluftsmuseet fortfarande oöverträffat åskådliga exempel på mänsklig närmiljö. Det kan av naturliga skäl sällan återge större komplex och kräver självfallet den komplettering som bevarandet av bostäder, industribyggnader o. s. v. på ursprunglig plats innebär, eftersom miljö inte bara är hus utan i lika hög grad omgivning kring husen.

Genom att flytta hus till ett befolkningscentrum når man en stor publik. Den synpunkten var vägande, när Skansen skapades och kommunikationerna inte så utbyggda, och den gäller än idag. Det är lätt att avläsa i besöks-siffror på Skansen jämförda med siffror från anläggningar på ursprunglig plats.

Samlingen av byggnader på en begränsad yta innebär möjlighet till överblickar och jämförelser. Genom de sammanförda miljöernas stora utsträckning geografiskt, tidsmässigt och socialt kan också programverksamhet och visningar få en bredd och variation, som ger publiken större chans till kulturhistorisk inlevelse och stimulans än många andra museala verksamhetsformer. Friluftsmuseet är ett utomordentligt medium för förmedling av känsla och kunskap om grunden till vår egen tid.

Friluftsmuseernas möjligheter har

1. Ravlundagården
på Skansen. Bo-
ningslängans syd-
sida med den ut-
skjutande bakugnen.

2. Ett hörn av Rav-
lundagården med
östra loglängan och
boningshuset. Foto
1938.

efterhand blivit uppmärksammade i allt flera länder och från att ha varit en tämligen exklusivt skandinavisk företeelse har deras utbredningsområde nu kommit att omfatta hela nord-Europa med pionjärer också i andra världsdelar.

Det ligger i friluftsmuseets natur att kunna introducera besökaren i bebyggelsehistoria och därigenom väcka intresse för de miljövärden som ännu finns kvar i landet. Friluftsmuseer kan och har skapat en del av den opinion, som nu hävdar att gammal bebyggelse skall få vara kvar i större utsträckning än vad den tillåtit göra, särskilt i många städer under det senaste decenniet. Det är viktigt att inse, att friluftsmuseernas önskan om att till sig flytta karakteristiska exempel på miljöer, inte är någon konkurrens med kulturminnesvårdens strävanden, utan tvärtom bidrar till att underbygga detta arbete.

Ett friluftsmuseum får heller inte, lika litet som andra typer av museer, tappa kontakten med nutiden, utan måste ständigt bygga ut sina samlingar med miljöer, som illustrerar närliggande tid.

Flera, även museimän, har hävdat att friluftsmuseerna borde sluta samla hus yngre än från 1800-talet, och dokumentera resten arkivaliskt. Den som hävdar en sådan åsikt har inte gjort klart för sig, att friluftsmuseerna är en av de broar som leder nutidsmänniskan över från dagens miljö till gårdagens. Vem bygger en bro med fäste bara vid bortre stranden? Tiden flyttar vår strand och museerna skall bygga nya brofästen.

Mycket kan visas i bild och skrift, men ett mediabyte gör det omöjligt

att uppleva miljörepresentationen på ett likvärdigt sätt. Därför fortsätter vi att flytta hus till museer. Att välja vad som skall flyttas är svårt. Ett friluftsmuseum kan aldrig ge någon fullständig bild, bara prov. Så mycket viktigare är det att välja proven, så att de visar miljöer som varit vanliga för stora eller särskilt betydelsefulla grupper av befolkningen, med exempel både från dem som levde bäst och dem som levde sämst. Det sista är inte minst viktigt. I många museer världen över är tendensen starkt märkbar att endast uppmärksamma det yppersta.

Det påvra är lika viktigt och skall inte undertryckas. Balansgången är svår men måste prövas. Ett friluftsmuseum som vill ta större grepp bör också undvika det alltför personliga och unika, om det inte är av sådan karaktär, som t. ex. Carl Larssons hus i Sundborn, att det påverkat många andra i deras miljöutformning.

På Skansen är framtidsplaneringen närmast inriktad på kompletteringar av Stadskvarteret, som i alltför hög grad saknar nutidsanknytning. Djurgårdens ridhus kommer troligen att snart företa sin under lång tid förberedda flyttning till annan plats på Djurgården, och då får Skansen möjlighet att på dess tomt bygga vidare på Stadskvarteret, som för närvarande representerar sent 1700-tal och tidigt 1800-tal med enstaka inslag från 1800-talets senare del.

Ett annat urvals- och flyttningsproblem har dock prioriterats. Skansens skånska gård från Ravlunda i Österlen brann ned på en timme den 16 juni 1972 av orsaker, som inte är säkert kända. Ravlundagården, som

flyttades till Skansen 1912—13, var en halmtäckt, fyrlängad bondgård, där boningshuset var uppfört i korsvirke och uthusen i en blandning av korsvirke och skiftesverk. Boningslängans planlösning och detaljutformning visade sydsåskiskt byggnadsskick med dess påverkan av kontinentala förebilder.

Större delen av gården torde ha härrört från 1700-talet, men den var på Skansen inredd i det skick den hade under 1800-talets andra hälft. Ett flertal av inventarierna hade följt med gården till Skansen.

Kort efter Ravlundagårdens brand erbjöds Skansen av Albo härads hembygdsförening att förvärva dess gård i Bondrum, Fågeltofta socken. Efter som Bondrumsgården var av alldeles samma slag som Ravlundagården och därför av mycket stort intresse för Skansen fördes förhandlingar om köp under hösten 1972. Under förhandlingarnas gång framkom att gården sedan 1956 var förklarad som byggnadsminne. Om Skansen från början varit informerat om detta förhållande hade någon fråga om flyttning sannolikt aldrig väckts. Ärendet fullföljdes emellertid och sedan riksantikvarieämbetet icke ansett sig kunna medge tillstånd till en flyttning, avskrev Skansen projektet.

I samband med den presspolemik som fördes, när underhandlingarna om Bondrumsgården pågick, höjdes även röster med förslag om att Skansen i stället för att flytta en gård skulle bygga en kopia av Ravlundagården. Sådana lösningar har tillgripits på flera friluftsmuseer, också på Skansen, när det inte funnits någon möjlighet att flytta en originalbygg-

nad. Det är dock en utväg som skall utnyttjas i sista hand.

Man måste i det sammanhanget ta hänsyn till museets dubbla uppgift, att dels bevara gamla byggnader som tredimensionella originaldokument, visande en bestämd trakts och tids byggnadssätt, dels levandegöra ett sådant stycke miljö för publiken. Den senare delen av uppgiften kan med framgång genomföras i en byggnadskopia, men inte den första. Så långt det överhuvud taget är möjligt skall byggnader på Skansen vara original och kunna göras till föremål för studium och undervisning i byggnadsteknik. En kopierad byggnad har ur den synpunkten ett väsentligt mindre värde.

Sökandet efter en sånsk gård fortsatte därför och i samråd med de båda landsantikvarierna i Skåne utsändes i augusti 1973 en skrivelse till 57 hembygdsföreningar i landskapet. Skansen utgick från att de skulle ha ett intresse för att Skåne också i fortsättningen skulle finnas representerat i det enda svenska friluftsmuseum, som har hela landet till samlingsområde. Vi vädjade därför om hjälp med att finna en gård, som kunde ge en levande bild av sånsk miljö.

Skansen sökte i första hand en fyr- eller trelängad gård med ett eller flera korsvirkeshus, av vilka något eller några var halmtäckta. Man kunde exempelvis tänka sig en gruppering med en boningslänga i korsvirke, vars fyllningar bestod av tegel eller klining, och där taket var täckt med halm eller tegel. Uthusen kunde vara i korsvirke, skiftesverk eller en blandning av dessa tekniker. Murning i tegel eller gråsten vore också tänkbar.

3—4. Bondrums-
gården i Fågeltofta
socken. Som fram-
går av bilderna är
den mycket lik
Skansens nedbrunna
Ravlundagård. Foto
1973 och 1923.

5. Kumlatofta 5:7 i
Everlövs socken.
Foto 1973.

Tomtplatsen till förfogande mätte 28 × 30 m. Byggnaderna behövde inte vara uppförda samtidigt, men helst höra till samma gård. Önskvärt vore att boningslängan kunde återställas med sitt gamla spiskomplex, där husmodern lagade mat, stående i skorstenen, från vars nedre del också bakugn, malkölna och biläggaru gn eldats. Uthusen fick gärna vara yngre, eftersom det då skulle bli lättare att använda dem för djurhållning och därigenom ge gården ett levande intryck. Tidsgränserna för anläggningen kunde ligga inom en period från 1700-talet till tiden kring första världskriget.

Som en följd av denna skrivelse och det arbete landsantikvarierna samtidigt nedlade på att söka efter lämpliga objekt framkom en lista med ett femtontal namn, av vilka sex styc-ken utvaldes för närmare studium.

Två gårdar låg i Kristianstads län i Järrestads och Kverrestads socknar medan de övriga hörde till Malmöhus län och låg i Everlöv, Hög, Lövestad och Mölleberga socknar.

Med ägaren till en fastighet i Kumlatofta i Everlöv fördes tämligen långvariga förhandlingar med anledning av att Skansen där skulle ha kunnat förvärva en mycket god ersättning för Ravlundagården, men då förhandlingarna inte tenderade till att leda till en för museet acceptabel lösning, slopades även detta projekt.

Av de återstående fem gårdarna utvaldes tre i Järrestad, Kverrestad och Hög som speciellt ägnade för fortsatt diskussion och efter en slutlig genomgång av dessa objekt, vilka samtliga utgjordes av fyrlängade gårdar utvaldes Hög 18 i Hög socken i Harjagers härad eftersom den bäst tillgodosåg Skansens önskemål.

6. Lunnarp 2, Kverrestads socken. Foto 1973.

7. Järrestad 15, Järrestads socken. Foto 1973.

När Skansens val meddelades ägaren av Hög 18, lantbrukare Karl Åkesson, överraskade han oss med att icke begära någon köpeskilling för gården utan skänkte den som gåva. För den stora generositeten har vi tackat honom, men vill gärna upprepa tacket också här.

Gåvan omfattade fyra byggnader på fastigheten Hög 18. Tillsammans bildar de en fyrkantig gård med boningshus, stall och två logglångor. Stallet är murat av bränt tegel och täckt med eternit medan de övriga byggnaderna är uppförda dels i korsvirke, dels av obränt tegel och takade med halm. En del av korsvirket är fyllt med lerklining, en del med obränt tegel och i några väggar har de ursprungliga fyllningarna avlägsnats och ersatts med brädbeklädnad.

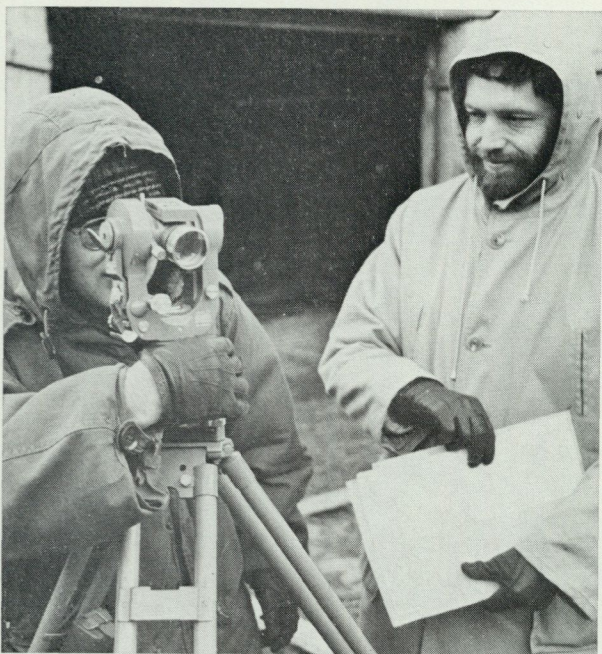
Enligt för närvarande tillgängliga uppgifter har gården på 1820-talet utflyttats i samband med enskifte från Högs by till sin nuvarande plats. Stallbyggnaden ombyggdes i tegel strax efter första världskriget. Gården köptes 1925 av givarens fader, som avsett att den skulle bli bostad för en av hans söner, medan gårdens övriga åbyggnader (en trelängad anläggning som nu bebos av Karl Åkesson och hans syster Betty) skulle ärvas av en annan son. Det visade sig emellertid att de gemensamma ägorna, ca 40 tunnland öppen jord, inte räckte till försörjning av två familjer. Därför har endast uthusen kommit till användning för djur, foder och redskap medan boningslängan stått oanvänd sedan 1925. Alla husen har emellertid kontinuerligt underhållits. Bland annat lades nya halmtak så sent som 1967.

Målsättningen för flyttningen av denna gård till Skansen är att så troget som möjligt återge gården dess skick från perioden 1920—25, den sista tid, som den var bebodd. Denna tid väljs därför att vi då har möjlighet till en säker rekonstruktion. Mäniskor finns som kan ge uppgifter om gårdens dåvarande utseende och utrustning. Endast smärre förändringar behöver vidtagas i gårdens nuvarande skick. Inventarier från 1920-talet och tiden närmast dessförinnan kan anskaffas till rimliga kostnader. Skansen, som på lantbrukets område förblivit på slagtröskningens stadium, tar genom detta tillskott till byggnadsbeståndet ett välbehövligt steg in i maskinåldern. Dessutom ger den sent och väl uppförda stallbyggnaden möjligheter till djurhållning i gården året om. Hästar, kor, grisar och höns skall ge gården liv och doft. De djur vi sommartid visat i Oktorpsgården flyttas hit, och kan här få en permanent stationering.

Förberedelserna för gårdens flyttning till Skansen påbörjades i oktober 1973 med en preliminär uppmätning och fotografering av Skansens byggmästare Bo Kumerius och författaren. Samtidigt träffades en överenskommelse med arkitekten Bengt Hellborg, Åkarp, om att han skulle företa en detaljuppmätning av gårdens alla hus enligt de normer, som under senare år tillämpats vid Frilandsmuseet i Köpenhamn vid flyttning av korsvirkesbyggnader. Metodiken diskuterades med arkitekt Frode Kirk vid Frilandsmuseet, som varit vänlig nog att på vår begäran komma till platsen. I uppmätningsarbetet ingår också att dokumentera gårdens sten-

8—9. Hög 18:1,
Högs socken. Foto
1974.

10. Fotogrammetrisk uppmätning av Hög 18:1. Per Nordin och Gösta Arvastson. Foto 1974.

11. Hög 18:1. Stallängen, boningshuset och den västra loglängen. Foto 1974.

läggning, vilken med sitt rutnmönster bör överföras till Skansen.

Uppmättningsarbetet har under vintern och våren framskridit så långt det är möjligt med hänsyn till att nedtagning ännu inte påbörjats av någon byggnad. Uppmätningen kan inte avslutas förrän i samband med nedmonteringen.

Av en lycklig slump har också en annan typ av uppmätning kunnat tillföras det material som samlas om gården. Fil. kand. Gösta Arvastson vid Folklivsarkivet i Lund har nämligen inlett ett samarbete med forskningsingenjör Per Nordin vid Tekniska Högskolan i samma stad. Det går ut på att finna enkla rutiner för användning av fotogrammetrisk uppmätning av byggnader. Som ett lämpligt objekt för sin verksamhet har de bl. a. valt att mäta upp Hög 18. Vi kommer alltså att här kunna jämföra denna metodik med det sedvanliga ritandet med hjälp av lod, tumstock och måttband.

12. Hög 18:1. Av den ursprungliga trädgården återstår en smal remsa längs boningshusets sydsida. Foto 1973.

Hög 18 har ursprungligen haft en trädgård i anslutning till boningslängans utsida. Större delen av den hade sedan många år avlägsnats och jorden lagts till den övriga åkermark, som omger gården på tre sidor. Den fjärde sidan gränsar mot tillfartsvägen till fastighetens andra gård, där Karl och Betty Åkesson bor. Av trädgården återstår endast en smal remsa, beväxten med ett antal buskar och prydnadsväxter, vilka artbestämts och förtecknats för att i sinom tid överflyttas till Skansen. Där finns tyvärr inte mark nog att återge hela den ursprungliga trädgården, men så stor del som utrymmet medger skall återställas till samma skick, som den haft på 1920-talet.

Innan byggnaderna tas ned och transporteras till Skansen skall förberedande arbeten göras på den blivan-

de tomtplatsen, där tidigare Ravlundagården låg. Höjdförhållandena på tomtplatsen och vid Hög-gården stämmer tämligen väl överens, men en viss schaktning behövs för en exakt inpassning i terrängen.

Med ledning av den preliminära uppmätningen skall fyra betonggrunder gjutas ner till frosthjert djup, med övre ytan så anpassad att husens ursprungliga enkla stengrunder kan läggas därpå utan att betongen blir synlig. Till stallet skall framdras ledningar för avlopp och vatten. Gårdsplanen skall förses med dränering, som ansluts till avloppsnätet.

När alla förberedande arbeten är klara kan nedmonteringen av byggnaderna ta sin början. För detta arbete har bidrag sökts genom Arbetsmarknadsstyrelsen. Arbetsledningen skall handhas av Skansens egen per-

13—14. Hög 18:1. I Boningshuset finns den gamla skorstensstocken kvar, vars nedre del utgjort gårdens ursprungliga kök. Spåren efter den borttagna bakugnen är så tydliga att den kan rekonstrueras. Luckan, genom vilken biläggargugnen i stugan eldades, finns ännu kvar. Foto 1974.

sonal, som skall finnas på platsen under hela arbetets gång och svara för fortlöpande dokumentering av byggnaderna genom fotografering och beskrivning, uppmärkning av samtliga detaljer, nedtagning, upplagring och transport. Samtidigt fullföljer arkitekten sitt åtagande att utföra den kompletta uppmätningen.

En ledande princip vid nedtagningen av husen är att samtliga byggnadsdelar såvitt möjligt skall bevaras för återinpassning. Viss lagning och ersättning av virke torde behövas, men blott där det bedöms som nödvändigt. Stallbyggnadens murtegel bör kunna rensas för återuppmurning. Det kan bli svårare att rädda det obrända teglet i boningslängan. Där kan endast kommande erfarenheter från riv-

15. Hög 18:1. Infarten till gårdsplanen mellan stallet och norra loglängan. Foto 1974.

ningen visa hur stor procent råtegel som måste nytillverkas.

I de väggfält, som fortfarande har kvar sin lerklining, skall materialet sparas för återbruk. Till återstående väggfält torde lermaterial kunna erhållas från tegelbruk i socknen. Möjligheterna skall undersökas för att er hålla råsten i rätt format från samma ställe, liksom lämplig lera för murning av råstensväggar, skorstenar och bakugn.

En förändring anser jag nödvändig. Gårdens halmtak är nu lagda på öppen läkt enligt samma metod som tillämpats på Ravlundagården. Det var den omständigheten som orsakade att branden i Ravlundagården fick ett så katastrofartat snabbt förlopp. Det tog knappast mer än tio minuter från

det att branden först observerades i gårdens ena hörn, till dess samtliga längor var övertända genom att de öppna halmtaken fungerade som luntor.

Vådan av halmtak har länge varit känd och många metoder har försökts att impregnera halmen, så att den inte blir så eldfängd. Man kan exempelvis bespruta halmen med vattenglas, så att den tillfälligt blir svårantändlig, men en sådan behandling måste upprepas minst en gång per år och ger ändå ett osäkert skydd till ett tämligen högt pris. Någon verkligt varaktig impregnering, som tränger in i halmen och stannar kvar, har man ännu inte lyckats uppfinna. Därför kommer vi att införa ett brandskyddande skikt mellan halmen och un-

derlaget enligt en metodik, som vi tillämpat vid andra halmtaksomläggningar på Skansen efter Ravlundagårdens brand. På den gamla halmtäkten har vi där lagt korrugerad plåt som bärning för stenullsmatta, vilken i sin tur får bära en ytterligare omgång läkt att binda halmen i. Förhoppningsvis kommer denna konstruktion att kunna förbättras i sina detaljer. Det väsentliga är att införa en brandsäker isolering mellan halmtaket och huset i övrigt så att en eventuell brand inte kan spridas varken underifrån upp i halmen eller vice versa.

Hösten 1973 fastställdes riktlinjerna för dokumenteringen.

De anvisningar om sin historia, som byggnaderna själva ger, skall kompletteras genom intervjuer och genom ett framtagande av arkivalier, som ger uppgifter om gården och dess invånare. Härvid skall eftersträvas en så fullständig kunskap som möjligt rörande gårdens förhållanden från ursprungstiden i Högs by och till nutid med särskild betoning av förhållandena på 1920-talet, den tid som skall återges på Skansen.

Förutom själv husens historia skall ägornas omfattning och art klarläggas, före och efter skiftet. Vilka människor har bott i gården? Vilka djur har de haft. Vad har funnits i gårdens alla utrymmen av möbler och husgeråd, textil utrustning, kläder, förråd, maskiner och redskap? Arbetsåret på 1920-talet, byggnadsunderhåll, bostadsvanor, uppvärmning, matlagning och arbetsfördelning hör till vad som skall undersökas.

Bland annat måste en så fullständig förteckning som möjligt göras över gårdens lösöre på 20-talet att ligga till grund för anskaffning av inventarier och dess placering i gården på Skansen.

Intervjuerna torde med få undantag kunna genomföras inom socknen. Arki-

valierna, d. v. s. lantmåterihandlingar, lagfarter, mantalslängder, bouppteckningar, kyrkoböcker m. m. är i första hand att söka i pastorsämbetet på orten. Landsarkivet i Lund och Lantmåteristyrelsen i Stockholm. Vissa arkivhandlingar finns också hos givarna.

Om det skulle visa sig svårt att i alla detaljer fastställa vilket lösöre som funnits i just denna gård på 1920-talet, så skall undersökningen för jämförelsens skull utsträckas även till andra gårdar i trakten.

Genom stort tillmötesgående från Folklivsarkivet i Lund har det varit möjligt att under vintern låta tre akademiker där, fil. kand. Eva Agrell, Catharina Fogelberg och Monica Sahlberg utföra ovanstående komplettering under ledning och överinseende av arkivarien vid Folklivsarkivet, Åke Werdenfels. Resultatet av deras teamwork föreligger nu i form av en 75 sidors uppsats, Hög och Hög 18.

Den ger en bakgrund till gården Hög 18 med särskild betoning av förhållandena i socknen under 1800-talet gällande befolkningssammansättning, näringsliv, skiften och byggnadstradition. Ägarelängden till Hög 18 har fastställts sedan början av 1700-talet och intervjuer har gjorts med dels Nelly Andersson och hennes broder Per, som bodde i gården mellan 1905 och 1912 samt Emil Åkesson, som bodde där 1912 till 1925. Särskilt intervjuerna med den sistnämnde har varit synnerligen givande och resulterat i en detaljerad framställning av den inredning och möblering gården hade under denna för Skansens del så betydelsefulla period.

Härigenom har vi fått ett värdefullt grundmaterial, som nu skall komplet-

teras genom ytterligare jämförande studier i socknen, särskilt med tanke på det inventarium som skall tillföras gården.

Önskemålet är att åstadkomma en i möjligaste mån komplett utrustning både ifråga om möbler, husgeråd, textil utrustning o. s. v. och av alla de redskap, maskiner och verktyg som erfordrades för gårdens drift på 20-talet. Slutresultatet skall vara sådant, att när skansenbesökarna kommer in i gården skall de ha känslan av att besöka en fungerande 20-talsgård, ett hem för en skånsk lantbrukarfamilj.

I byggnaderna finns redan nu åtskilligt lösöre, av vilka det mesta placerats där under tidens lopp av Karl Akesson och hans familj. Det mesta härav är väl ägnat att ingå i gårdens museala utrustning och Skansen har fått löfte om att medtaga vad vi önskar. Speciellt värdesätter vi här möjligheterna att i en skansengård visa en uppsättning lantbruksmaskiner från en tid som vi dessförinnan inte alls hade representerad.

För genomgång och katalogisering av detta föremålsbestånd samt en undersökning av hur jordbruket här bedrevs på 20-talet har arkeolog Per Hörberg engagerats.

Förutom den dokumentering av flyttningen som sker under arbetets gång genom uppmätning, beskrivning

och stillbildsfotografering vore det av stort intresse att hela arbetet skildrades på film. Trots att Skansen företagit så många flyttningar av hus finns inte en enda meter film från något av dessa tillfällen. Vi hoppas att vi nu genom fotografen Rolf Wohlin skall få en 16 mm färgfilm, som visar denna del av vårt arbete.

Liksom alla andra skansensus skall Hög-gården ha sin beskrivning i tryck. I den pågående nypubliceringen av Skansens Hus och Gårdar kommer den att få inta den plats som tidigare reserverats för Ravlundagården. Eftersom utrymmet där är mycket begränsat bör gården dessutom ägnas en egen volym i serien Skrifter från Skansen i likhet med de andra byggnader som flyttats under de senaste tio åren.

Tidsplaneringen var ursprungligen inriktad på att gården skulle stå färdig för skansenpubliken i september 1975. Därvid förutsattes att bidrag från Arbetsmarknadsstyrelsen skulle erhållas redan under hösten 1973. Arbetsmarknadsförhållandena utvecklade sig emellertid så, att något bidrag till projektet inte kunde utdelas vid den av oss alltför optimistiskt beräknade tidpunkten. Planeringen har måst förskjutas och det är i skrivande stund ej möjligt att beräkna, när den första besökaren kan få stiga in.

SUMMARY

Moving houses to museums

When Skansen was opened in 1891 as the first open-air museum in the world it was a novelty to collect houses as if they were objects and assemble them

in one place in an endeavour to show up the housing of an entire country. The open-air museum still offers unrivalled explicitness in illustrating human

immediate environment. It is rarely capable of reproducing larger habitation complexes and, therefore, requires the complementary preservation elsewhere of larger units *in situ*, since environment is not only housing.

By transferring houses to a museum in a population centre a large audience is reached, and the assemblage of houses in a limited area will create opportunities for survey and comparison. The extension of the displayed objects in geographical, historical and social dimensions will offer a basis for broad presentation in guided tours and activity programmes. The open-air museum, therefore, is an excellent medium for imparting a feeling for, and knowledge of, the background of our own time.

The outward limitation of the museum necessitates careful selection of the objects on display. The museum should show specimens of housing that has been characteristic of large or particularly important groups of the population.

Skansen has recently had to make such a choice when its farm from Skåne, "Ravlundå", burned down, cause unknown, on June 16th 1972. The farm was to be replaced by another one from the same vicinity. After much searching the final choice stood between a small number of farms, amongst which ultimately a farm from the parish of Hög in south-western Skåne was chosen.

The farm from Hög is a quadrilateral construction with living quarters, a stable and two barns. The stable is a brick building with roofing of corrugated asbestos cement (Eternit), while the other buildings are erected in half-timber work and from unfired bricks, with thatched roofs. Some of the half-timber walls have clay fillings, some have unfired bricks, and in a few of the walls the original fillings have been taken away and substituted by wood panelling.

The farm was probably moved out of the Hög village in the 1820s following a land parcelling operation twenty years earlier. The stable was rebuilt of bricks shortly after the first world war. The houses have been uninhabited since 1925 but nonetheless kept in maintenance. Skansen intends to move the whole farm to the open-air museum and in that location restore it to the state it had last time it was inhabited, in the 1920s. The older history of the farm can be reconstructed fairly completely from archives and maps. Its newer history will be documented by interviews.

The moving of the farm will be carried out by Skansen's own personnel. One basic principle in this work is that all building components must be saved for refitting. Certain repairs and replacements of timber may probably be required but will only be effected where this is deemed necessary.

In documenting the conditions prevailing on the farm in the 1920s the following is to be clarified: Which people lived on the farm; what animals they had, what furniture, household goods, textile furnishings, clothes, stores, machines and tools were kept in different parts of the farm; the working year in the 1920s, the maintenance of buildings, lodging habits, heating, cooking, partition of work. An inventory of the farm movables will form the basis for procuring the appropriate objects to be exhibited at Skansen.

The farm will be conventionally measured out by an architect, but in addition photogrammetric measuring will be tried here as an experiment. Furthermore, everything will be documented by description and photographing, before, during and after the resettlement. It is hoped that it will be possible to describe the whole removing operation in 16 mm colour film.